

Poštarina plaćena u gotovom.

PREPOROD

LIST ZA ŽIVOT I KULTURU SREDNJOŠKOLSKE OMLADINE
GLASILO »SAVEZA JUGOSLOV. SREDNJOŠKOLSKIH UDRUŽENJA«

GOD. V.

SVESKA ZA FEBRUAR 1923.

BROJ 2.

SADRŽAJ:

KAKO NAS SHVATAJU	Ž. VORKAPIĆ
TKOGOD SI, MENI SI BRAT (preveo Midedo)	R. NIKOLAI
POŽUDA	D. BLAGOJEVIĆ
JA VOLIM	K. MIHAILOVIĆ
TOČI!	R. RATKOVIĆ
PRENOVLJENJE	A. PETROV
JESENSKE NOĆI	A. PETROV
SREĆA (prevela L. Kušić)	A. KUPRIN
ODJEK JEDNOGA JUTRA	VUJICA
STAKLENA NOĆ	H. PETRIS
NA ULICI	TINMAR
JESEN PRED MOJIM PROZOROM	KIKINOV
MINULI DANI	H. MULTATULI
NA KALIMEGDANU	Ž. VORKAPIĆ
DVE REČENICE	E. GUDAC
PITANJE O ZAJEDNIČKOJ AZBUCI	S. TRIVUNAC
JEDNO MIŠLJENJE O ZAJEDNIČKOJ AZBUCI	ANONIM
»GOLGOTA« od Krleža Prikaz	M. ŠIFTAR

Pregled: TURGENJEV, Pesme u prozi. — TRAJKOVIĆ, Igre
nimfa i satira. — GVOZDENOVIĆ, Unuk Kraljevića Marka. — ALMANAH,
đačke družine SKERLIĆ.

DRUŠTVENI VESNIK.

BELEŠKE.

BEOGRAD, 1923.

Grafički Institut „Narodna Misao“ — Dobračina 47.

„PREPOROD“ list za život i kulturu srednjoškolske Omladine Glasilo „Saveza Jugoslovenskih Srednjoškolskih Udruženja“

Urednici: Ljudevit Heneberg, Damjan Sokić i Stane Krašovec.

Vlasnik i izdavač „Savez Jugoslov. Srednjoškol. Udruženja“.

Preporod izlazi svaki mesec, osim jula i avgusta, na 16. strana s omotom. Pretplata se prima na pola godine (5 brojeva) i iznosi za članove S. J. S. U. 10. din., a za ostale 15. din. Pojedini broj za članove 250. din., za ostale dake 3. din. Pretplata se šalje unapred, i to preko našeg poverenika, ili pravo na administraciju.

Pretplatu i sve što se tiče administracije, treba slati na adresu: Uprava „Preporoda“ Beograd gundulićeva 28.

Radovi za list šalju se na uredništva. Uredništvo za istočni deo države: D. Sokić, Beograd, Zorina 84. Uredništvo za južno-zapadni deo države: Lj. Heneberg, Zagreb, Podolje 17. Uredništvo za severo-zapadni deo države: S. Krašovec, Ljubljana, I. drž. gimnazija, VIII. razred.

Nastojaćemo, i da donosimo najbolje radove Srednjoškolske Omladine i naročito članke kulturno-informativnog karaktera. Upozoravamo na „Anketu o zajedničkoj azbuci i jedinstvenom književnom narečju, koju pokrećemo. U buduće otvorićemo i rubriku „Đački Život“ u kojoj ćemo izveštavati o svakom omladinskom pokretu i nastojanju, koji ide u pravcu pozitivno-konstruktivnog rada.

Da se rad koncentriše i da se energije što više okupe, odlučio je Jugoslov. Akad. klub J. Janušić, koji je odlukom IV. kongresa S. J. S. U. preuzeo izdavanje — i što je sada prešlo u ruke C. U. „S. J. S. U. — „Preporoda“, da napusti dosadanje izdavanje „Savremenika Jugoslov. Đaka“, koji je sa mnogo uspeha godinu dana izlazio u Zagrebu. Molimo, saradnike i prijatelje „Savremenika J. Đ.“, da i u buduće ustraju u svojoj ljubavi prema listu.

Odlukom IV. kongresa S. J. S. U. štampaće se „Preporod“ ekavskim narečjem i latinicom. Slovenački rukopisi slovenački.

Knjižare i izdavače molimo, da nam šalju svoja izdanja. Svaku ćemo primljenu stvar najaviti, a na neka ćemo se dela osvrnuti zasebnim prikazom. Uredništvo.

Udruženjima S. J. S. U. Udruženje treba, da od svakoga člana uzme u ime upisa 2. D. (D. 1. za troškove Centralne Uprave, D. 1. za fond saveznog glasila „Preporod“). Taj se novac šalje odmah Centralnoj Upravi (na adresu: „Savez J. S. U.“, II. muška gimnazija, Beograd.) Osim toga mora svaka družina izabrati poverenika za „Preporod“ i jednoga zamenika poverenika. Poverenik treba da se odmah javi Upravi Lista, koja će mu dati dalje upute. Udruženja su dužna prema pravilima Saveza, rasprodati najmanje onoliko brojeva lista, koliko iznosi trećina broja njihovih članova.

Našim poverenicima. Molimo, da nam javite, koliko primeraka trebate i da posle prodaje lista što pre položite račun. Sve naše prijatelje molimo, da na onim školama, gde još nema poverenika, preuzmu povereništvo lista.

Komisionarima. List dajemo u komisiju uz tačan račun i obavezu da će nam se neprodani brojevi vratiti. Dajemo u običajeni popust. Obračun šaljemo posle tri broja. Oglasi staju: cela strana 250. D., pola strane 150. D., četvrtina 80. D. Tko oglašuje kroz deset brojeva, dobiva popust. 20%. Plaća se posle izlaska lista.

UPRAVA

P R E P O R O D

G O D. V,

F E B R U A R 1 9 2 3.

B R O J 2.

KAKO NAS SHVATAJU

Prilično je mali broj onih, koji nas pravilno shvataju, prilično je mali broj onih, koji uviđaju da mi radimo na potpunom ostvarenju uzvišenih ideala, i da će to ostvarenje značiti jedan dinovski korak unapred, s obzirom na kulturni i nacionalni život našeg naroda. Ili je možda prilično mali broj onih, koji smatraju da su ti ideali, zaista, uzvišeni, i da njihovo ostvarenje, zaista, mnogo znači.

Ti, koji nas pravilno ne shvataju, uglavnom, imaju o nama dva mišljenja : jedni smatraju da smo nedorasli i nesposobni, da bi ostvarili ono za čime težimo ; drugi da smo izdajice i otpadnici.

Prvi to čine zato, što su slabići, što nemaju vere u same sebe, pa misle da i kod nas, kod omladine, stvar tako stoji.

Ne, slabići i nepouzđani u same sebe, ne, mi nismo kao vi, mi smo procenili svoju snagu, mi smo se uverili da smo sposobni za ostvarenje ovoga čemu smo se posvetili.

Svaka omladina ima u sebi izvjesnu količinu snage, snage koja ju goni i pokreće na rad, snage koja joj ne dā da drema, da bude indiferentna prema svemu što se oko nje dešava.

Tu snagu imamo i mi, snagu koja se ne može obuzdati koja se mora utrošiti. I, da bi je utrošili, mi smo se bacili na posao, mi smo se organizovali, mi smo odredili svoj cilj i sada radimo na njegovom ostvarenju.

Taj cilj je uzvišen, ali ne i neostvariv; treba samo malo uviđavnosti i osećaja za opšte narodno dobro, i on je upola gotov.

Mi imamo i tu uviđavnost i taj osećaj. Zato smo se za njega zagrejali i rešili da svu svoju snagu utrošimo na njegovo ostvarenje.

Za sada hoćemo jedno : da našu uviđavnost i osećaj prenesemo i na druge ; a posle ćemo, pojačavši i jedno i drugo, potpuno ostvariti cilj.

Još jedan put ponavljam, slabići i nepouzđani u sebe same : mi nismo kao vi.

Drugi koji nas, smatraju za izdajice i otpadnike, to čine iz urođene tesnogradosti. Mi im, uostalom mnogo i ne zameravamo. Jer, oni su se uživali sa onim što je nekad bilo, pa sada nisu u stanju da se od toga otrgnu i da podu novim, savremenim i uzvišenim putem.

Što se njih tiče oni će umreti i biti zaboravljeni, samo treba paziti da ne zaraze svojom tesnogradošću izvestan deo omladine, koji ne bi bio u stanju da pravilno shvati svoj zadatak.

Njima, tesnogradima, možemo reći ovo : mi nismo izdajice, mi nismo otpadnici, mi smo uvideli da je svršeno sa onim, što je nekad bilo, i da sada treba živeti i raditi za nove, nezastarele, ideale.

Mi ne mislimo time da se rugamo prošlosti i da je ismejavamo ; mi poštujemo sve ono što je za poštovanje, ali ne smemo dozvoliti da nam neumesno preterivanje u tome pogledu sputava ruke, da nas ometa u pozitivnom radu.

Svi koji su dovoljno realni, svi koji vole evoluciju, uviđaju da mi imamo pravo i da mi nismo izdajice, da nismo otpadnici.

To nam je dosta, i mi će mo nastaviti putem kojim smo pošli. Jer svaki drugi znaćio bi ili preterivanje ili koraćanje unazad.

ŽIVOJIN VORKAPIĆ,
maturant.

Raniero Nikolai :

TKOGOD SI, MENI SI BRAT!

Ako ti je sinoć majka tvoja s drhtavim, laganim prstima podvila pokrivač i upalila blede, besano kandilo iznad tvoje zasjenjene glave ;
ako je otac tvoj, podelio s tobom mirisni kruh, što vam je već u srpnju punio dlan s kitama zlaćanoga klasja ;
ako si na odlasku poljubio uvojak plavi, pod kojim behu dva cveta bez rose ;
ako su te dočekale o podne njene sveže ruke i olakšale ti trud s nemirnom nježnošću ;
tkogod si, meni si brat!

* * *

Ako ljubiš život, što ziblje dan tvoj, koji visi na vlažnim žicama zore i na visećim uvojcima večeri ;
ako ti trepeće u srcu požudni san o malenoj sreći, san ništetnosti i večnosti, dveju pozornih zenica i laganih milovanja čela i ništa drugo ;
ako misliš, da se nada tvoja može, uzdići k Božjemu Krilu, gde su ti spremljene radosti, da je tvoja ushićena duša videla na nebeskom svodu sjajne zvezdane oči ;
ako si stisnuo ruku prolazniku i pogledao u oči neprijatelju svome i ako si ušutkao zrdžbu svoju i govorio mu s priprostim ljubavlju ;
tkogod si, meni si brat!

* * *

Ako je tvoja Domovina ova slatka zipka s dahom zdravlja od Alpa do mora i ako govoriš; mekanim narečjem, pomešanim sa svežinom, njenih voda i s tečnošću njezinih plodova.

ako je tvoja Domovina u surovom poštenju rada, što upaljuje njegovu žudnju se prvom jutarjom zrakom i uspavljuje s prvim sanenim kapljama Zdrave Marije ;
ako je tvoja Domovina na svim bezbrojnim površinama ove malahne zemlje i ako te na svakoj od njih isto sunce greje i isti zrak oživljuje ;
ako je tvoja Domovina u tvojoj pažljivoj duši, u tvojoj veledušnoj krvi, na tvomu vedrome čelu i ako znadeš podariti siromaha i poljubiti tebi sličnoga ;
tkogod si, meni si brat ;

* * *

Sada dakle, ako nam sve ove ljubavne žile hrane srce, zašto smo se otrgnuli od božanske sise, koja beše naš najbolji izvor?

zašto smo se odelili od lagane staze sveta, gde su se ista gnezda veselila plodovima našegarada i iste su ga sene pomagale?

zašto se ne prepoznamo više? i zašto se pobismo tada? i zar nam nije čaša opojenosti toliko puta zajedno zasladila život?

zaštoje svaki od nas iskopao grob za drugoga i na nj zasejao da raste, seme bledoga šafrana?

Oh! tkogod si, meni si brat!

S talijanskog preveo MILED0

POŽUDA

Bludeo je Faun s boljkom,
sa predvorjem osećanja nekog ludog.
K'o u raskošnoj mesečevoj prošlosti,
veseli šušte mali cvetovi, duše male;
a lišće sočno kao odojče, trese se,

drhti u strasti ovoj, i pritiskom
duboke pomame bezimene prska.
Ova je raskošna noć mesecom zasuta,
pijana vinom njegovim, mladim i slatkim
kao krv u trske što u vodi drhće,

kao lišće ono sočnim,
 kao nevesta obrazi bledim.
 Razbivena je čaša meseca,
 pa lije mlado vino slatko.
 Srca su malih zavedena,
 srca su malih opijena, i ustreptana
 k'o jasikovo lišće prve letnje večeri.
 Razbludno vode kolo one,
 razbludne one, gole k'o mramor s toplom
 krvlju čoveka.
 Zanosito vode kolo kroz mesečinom
 obasjanu noć.
 Rasute kose, guste k'o vlače,
 k'o veštičini prsti strašno zavodljivi su.
 Titra se kosa.
 K'o u groznici bleđa im, čežnjiva lica gore
 slatkim plamom.
 Ove su noći pijani svi.
 Puna i zavodljiva tela nišu se,
 k'o u mesečevoj razbludnoj dvorani
 posuta vinom neušteđenim.
 Ijeza slatka, slada no u zamisli data,
 i topla jeza k'o letnji dah večernje vode,
 struji kroz telo njegovo—u bolnom milju,
 tresu se telo brže.
 K'o zastrašena tica skače mu srce.
 Ruka povlači k'o magijski štap,
 zanesen kroči on.
 Kao čaure usne mu pucaju dozrele.
 U grudima mu vrelim koči se dah.
 Slatko, beskrajno slatko mesečevo vino
 pije on.
 I prema njoj—ženi ruka mu se pruža,
 i stiska, steže k'o kuka strašna.
 Toplo k'o mlada krv, k'o vino ovo, k'o
 žar
 pripija se telo mlado.
 Vruće, okrugle noge k'o u božice—
 Venere stiskaju njegove
 Dva zažarena oka bliže mu se,
 sišu mu kao sisaljke krv—
 tresu se telo u pomami besnoj.
 Cvokoću zubi.
 Usne grize on, ludo pije k'o otrovnice
 zmije ljute
 Zagrljaj hoće, ha, ali je prevaren,

i hladno drvo grli on.
 Ha, ha, ha, ludo se smeje u bolu obmane,
 i strašni pruži mesecu prst:
 — Tá, delo je ovo tvoje, zlikovče!
 — Sad ćeš videti.
 Zazonila je lira.
 K'o prve reči božje, reči joj behu gromke,
 k'o pako plamene,
 jače od reči zemaljskih, strasti.
 Čudi se mesec.
 Iz surovog mu vazda lica gorka kanu suza.
 U tankom nizu, na zlatnoj žici, prošli su
 spomeni.
 Gorenja, uzburkane strasti, sećao se on.
 Zašto se našali, ismeja spomene bića
 ništavih,
 potrese dušu svojim najmilim, natera suze
 sebi?
 — I, ja sam prevaren, o noći, — očajno
 uzviknu on.
 A plačnim šumom reke u jeseni, ridom,
 zemlju je zasipao on.
 Rasipalo se vino neušteđeno.
 Pjano je bilo sve — hteo je on.
 I Faun mladi svirao je jako,
 lomio je prste.
 I Faun mladi sisao je krv od besa.
 Duh mu je bludima okičen.
 U žudnji je on, a u stvarnosti ne.
 Svirao je obmanu zemlje, sebe, čoveka.
 Ubodi tankih igala bridili su telo,
 umoran je on.
 Koči mu se pogled, upinje napred
 obmanut.
 Stišano je srce,
 a bleđa usta stisnuta zamirala su.
 Krv je lagano u žilama tekla.
 Život je miran.
 Vino ga opi.
 Prestala je lira,
 a zvuk je tiše, tiše obmanu, strast, ništav-
 ost pevo.
 Mesec razvuče usne blede,
 lice unakaženo osta.
 — Tako meseče, obmane ljudima daj!
 DESIMIR BLAGOJEVIĆ

JA VOLIM

Glave.....
 Vesele, tužne, pognute, gorde, igraju u jednom vrtlogu.
 Okreću se, smeše, grče, preklinju.....
 Igraju život.
 Ja volim te vesele, tužne, pognute, gorde glave.

Ruke.....
 Velike, male, crne i bele, smrznute i tople, ruke čiji stisak ostavlja utisak nečega mekog, nečega mlitavog, kao pad tela u blato, i tvrde, žuljave ruke, čiji je stisak jak kao otpor kamena.....
 Sve se one pružaju nečemu, nečemu što se daleko u magli svetli. One se pružaju, igraju, lete, zatvaraju, otvaraju i uvek prazne ostaju.
 Traže život.
 Ja volim te velike, male, crne i bele smrznute i tople, meke i žuljave ruke.
 Noge.....
 Male, dugačke, oble i šiljaste, vitke i zdepaste plešu.
 Plešu u jednom vrtlogu užasnih zvukova neke zamišljene muzike.
 Plešu, prepliću se, spliću, padaju i opet dižu.....
 I večno, u vrtlogu zvukova zamišljene muzike, igraju noge.
 Plešu život.....
 Ja volim te male, oble, dugačke, vitke i zdepaste noge.
 Bića.....
 Mala i velika, bela i žuta, crna i crvena, bakarna i zemljasta idu.
 Kreću se.....
 Njihov je niz neprekidan.
 Idu.....
 Put se protegao u belo, beskrajno, nešto bez dimenzija.
 Oni idu.....
 Idu životu.

Ja volim ove glave, ja volim ove ruke, ja volim ove noge, ja volim ova bića : jer, ja sam čovek.

KOSTA MIHAILOVIĆ

T O Č I !

Toči!
 Iz lepih očiju tvojih
 vina mi crnog toči!
 Da pijem, da se opijem.

Pa pošto ceo svet

tamom očiju tvojih
 omijem,
 da ti tada
 razbijem oči
 bolnom mržnjom mladosti.

RISTO RATKOVIĆ

PRENOVLJENJE.

Kakor venec
 zvenel čas
 je tistih dni....

Kdo v studenec
 njenih las

zdaj polaga
 svoj obraz?

Izgubljenec
 tavam jaz
 sredi teh noči....

ANDREJ PETROV

JESENSKE NOČI....

Že dolgo ga ni....
 Jesenski mrakovi šume

mimo brezdanjih noči
 v žalosno srce....

Tako je šumljal
poltiho besedić
njegovih val....

ni bilka ni ostala
za plahe jesenske noći....
Kaj naj zdaj počnem.....

Ah, vse rože sem mu dala,

ANDREJ PETROV

S R E Ć A.

Skaska od Kuprina.

Jedan silni car naredi da mu se dovedu svi pesnici i mudraci njegove zemlje, i zapita ih :

— Šta je sreća? —

— Sreća je — odgovori žurno prvi — videti uvek sjaj tvog božanskog lica i večito osećati.....

— Izbodi te mu oči — reče ravnodušno car. — Drugi!.....

— Sreća je vlast. Ti si care, srećan! — uzviknu drugi.

Ali car odgovori bolno :

— Pa ipak ja patim od strašne bolesti, a nisam moćan da je izlečim.

Odseci te mu nos! Dalje.....

— Biti bogat! — reče, mucajući, treći.

Car se nasmeja.

— Ja sam bogat, a pitam vas o sreći. Jel'će ti biti dovoljan komad zlata, težak koliko tvoja glava?

— O, care!.....

Ti ćeš ga dobiti. Privežite mu o vrat jedan takav komad, pa bacite u more tog prosjaka.

I nestrpljivo viknu : — Četvrti!.....

Tad se puzeći, dovuče čovek u ritama, grozničavih očiju i promrmlja :

— O, premudri! Ja ne želim mnogo. Ja sam gladan! Zasiti me, i ja ću biti srećan i slaviću tvoje ime u celoj vasioni.

Nahranite ga, reče car, sa odvratnošću. I kad on, prejevši se, umre, javite mi o tome

Dodoše još dvojica..... Jedan snažan atleta, ružičastog tela, sa niskim čelom. On uzdahnuvši reče : — sreća je u stvaranju. — A drugi bled, mršav pesnik, na čijim se obrazima crvenile jektičave belege. On je kazao : — sreća je u zdravlju. Car se gorko osmehnu

— Kad bi stajalo do moje volje da vam promenim sudbine, to kroz mesec dana, ti, o, pesniče, molio bi bogove za nadahnuće, a ti, o, oličenje Herkula, trčao bi lekarima, moleći za pilule.....

— Ko je još tamo? —

— Smrtni! — odgovori gordo sedmi, okićeni cvetovima narcisa.

— Sreća je..... ne postojati!.....

Odsecite mu glavu! — reče leno vlastelin.

Care, o, care! oprost mi! Zajeca nesrećnik i postade bleđi od krunice narcisa. Ja nisam to hteo reći.....

Ali car manu rukom, zevnu i reče kratko :

Odvedite ga. Odsecite mu glavu. Reč cara tvrda je kao agat.

Dolazili su još mnogi..... Jedan od njih rekao je samo dve reči :

— Ženska ljubav!

— Dobro — pristade car — dajte mu stotinu najlepših žena i devojaka moje države.

Ali dajte mu uz to i čašu otrova. Pa, kad bude vreme, recite mi. Doćiću da mu vidim leš.....

I još jedan reče :

— Sreća je, da svaka moja želja bude u istom trenutku ispunjena.

— Pa šta hoćeš sad? — upita ga lukavo car.

Ja?.....

Jest. Ti.
 Care, ... pitanje je i suviše iznenadno.
 Zakopajte ga živog u zemlju ..... Ah, i još jedan mudrac!
 Ajd', ajd'! Pridi bliže. Možda ti znaš šta je sreća! —
 Mudrac — i on je bio pravi mudrac — odgovori :
 — Sreća je u lepoti čovečje misli. —
 Vede se cara nabraše, i on ljutito viknu :
 Čovječa misao! šta je to čovečja misao?.....
 Ali mudrac — jer je on bio pravi mudrac — samo se sažaljivo osmehnu i ništa ne odgovori.
 Tad car zapovedi da ga bace u strašnu tamnicu, gde je bio večiti mrak i dokle nije dopirao ni jedan zvuk spolja. I kad su kroz godinu dana doveli caru zatočnika, koji je oslepio, ogluveo i jedva se držao na nogama, na njegovo pitanje — Šta? da li si sada srećan? — mudrac odgovori mirno: — Da, ja sam srećan. Sedeći u tamnici, ja sam bio i car, i bogataš, i zaljubljen, i sit i gladan, sve mi je to davala moja misao.
 — Pa šta je to misao? — uzviknu nestrpljivo car. — Znaj da ću te za pet minuta obesiti i pljunuti u tvoje proketo lice. Da li će te onda utešiti tvoja misao? Gde će onda biti tvoje misli, koje su te tešile na zemlji?
 Mudrac pak odgovori mirno, jer je on bio pravi mudrac :
 — Glupače! misao je besmrtna.....

Prevela s ruskog
 LILI KUŠIĆEVA

ODJEK JEDNOGA JUTRA

Bili su to zvuci varoških jutarnjih petlova. Slivahu se u čudnu isprekidanu pesmu Titra i njeni plivahu kroz mesečinu čistog novembarskog jutra. Jedan za drugim eto ih bliže i bliže.

Filozof — umetnik u takvo doba, sigurno bi stvarao svetove i svi bi rekli, to su svetovi poezije.

Od bleđa meseca pokazivaše se i izbledelo lice ozebljih akacija i poslednjeg mrtvog listopadnog lišća. Orošena vlagom i okadena nevidljivim strujama prohlade nastavljaše se isprekidana pesma. Nestašne i nervozne misli prosipahu se u taj svet.

Jedna grupa zujala je o budućoj sreći okovana tela. Celu grupu ispratiše zvuci lutarnjih petlova. Druga je šaputala o neumornom radu, o pesmi života i sunčanom danu bujnog leta. O, kako se divno slivaše u jedan akord i taj šapat i vlaga i nevidljive struje prohlade! Iz takvog akorda sastavljena agesima suprotnim i različitim i mogle su iznići zanosne želje i volja da se živi i večno živi.....

.....Ali na jednu stranu odleti samo jedna misao i zastade na vlažnom ovalnom listiću ozeble akacije. Na listiću što će skoro da otpadne. Sadržina njena plače, vezuje isprekidanu pesmu i odvodi šumovima Brankova poslednjeg lišća.

VUJICA

STAKLENA NOĆ.

Braćo bednici! Braćo koja ćutite! Šve je uzalud! Kolikogod sam se uzdržavao, ne mogoh doleteti. Dva su vrutka noćas pokuljala na moje mutne oči.....Noćas..... Bol se je prelila.....

Štaklena noć. Idem ...Koraci zvuče resko i zrak je pun mesečine. Asfalt kao od stakla....Grad se prostire poda mnom i svetiljke gore ukočeno. Čini mi se, da su svetiljke stakleni zubi, koji grizu noć i — mene.....Idem.....Što sam, što sam ja??

Recite, braćo, bednici! . . . . Moja se sena vuče za mnom i ruga mi se . . . . Kako je bedno biti čovekom, koji čuti i misli! Zašto nisam i ja jedan od onih staklenih zubi grada, koj me grizu? . . . .

Moja je soba malena i često mi je zima u njoj. A noćas? tek noćas? Sve je tako stakleno, i misli i oči — mutne oči — i krevet. Pokrivala su ledena i tvrda kao staklo . . . . I ja želim biti staklen . . . . Ali sve je uzalud! . . . .

Dva su vrutka noćas pokuljala na moje mutne oči . . . . Bol se je prelila . . . . A pre toga sve je bilo stakleno, tako stakleno! I misli i oči, i krevet . . . . A sada?

Ja sam opet izišao u staklenu noć. Gledam u zvezde — pre tako staklene! — i čini mi se, da su te zvezde sada tople, o tople! . . . .

Suze su se prosule po sobi i po zemlji, samo su se dve velike zadržale u očnim kuto-
vima . . . . Tako se sjaje! Ja sam se sagnuo . . . . neka padnu i one! Zablistale su se
kao dva komadića srebra, — dve poslednje suze . . . . Bol se je prelila . . . . Noćas . . . .
. . . .

HIJACINT F. PETRIS

NA ULICI.

Kiša . . . . Sitna kao dela ljudska, hladna kao srca bogatih — prska zemlju
Bosjaci, nema pogleda, modra lica, crnih ruku — greju svoje pokisle duše na žaru
mržnje što se rasprostire na SVE: ne oličavajući se ni u čemu. Njini pogled, trom kao pre-
bijeno pseto, vuče se preko mokrih, ko staze što pravdi vode — pustih ulica. I ne našavši
skloništa u toj praznoj pučini, dovlači se natrag i skolutava u dubinu hladnih očiju. One
više nisu oči — ne gledaju. To su staklaste kugle u kojima odsejavaju zrikavi, kišom i
maglom iseckani, zrači uličnih svetiljki, što umiru u vlazi mraka.

Njihove se modrikaste usne miču, — reklo bi se : Mole se . . .

Ne.

To oni proklinju život. Proklinju Boga — to glupo izmišljeno ostrvo spasenja.
A možda im je to molitva . . . .

Nad Parizom se beči veličanstveni Danton . . . .
. . . . beči se, beči . . . . sad će riknuti . . . .
Ne . . . . On čuti.

U Parizu, on pljuje (sve zbog poze) krvavom Konventu u lice — masa odobrava . . .

Konvent ga vodi na golotinu — masa odobrava . . . .
Odsekoše mu glavu . . . .
masa kliče.

U Koloseumu zavijaju šakali kalifornije. — Bolno, gladno zavijaju šakali — masa
uživa.

Odkud šakali u Koloseumu . . . . ?

— Dcvela ih glad i civilizacija, — rekao bi jedan bosjak, kad bi mogao da izrazi misli

U pozorištu Rigoletto ismeva sebe, da bi nasmejao druge.

I masa se smeje. Smeje se, žugo glupo, teško se smeje . . . . Pljuje
na svoj bol da bi masa uživala i guši se u suzama, da se drugi smeju.

Šta on to čini?

— Slavi delo Boga, odgovorile bi modrikaste bosjačke usne, da nije davno umro glas
u njenim grudima.

U Kolarcu umire grad Beč — masa gleda ; pije ; jede ; — kelneri umiru od umora
a ona samo naređuje — naređuje.

Na ulici.....
pod strehama Pariza, Kolarca, Koloseuma, — dok Dantona vode na gilotinu, — dok zavijaju šakali kalifornijski, — dok umire grad Beč, i dok Rigoletto nemo jeca i glasno se smeje.....
hladnim kapima kiše i usne im šapuću molitvu prokletstva Boga — toj milostivoj izmišljotini bogatih, da bi se gladni njom zavaravali.

TINMAR

JESEN PRED MOJIM PROZOROM.

Ja već počinjem tužiti.....
I jesen tuži!
Ona se šeće
i po asfaltu ruži,
i poleva uvelo cveće.
Kroz moj se prozor krade
jesenje veće,
i gusto, i slatko k'o med
u moju sobu teče — — — — —
A kraj mene, i u meni
brenče
glasnici Aihane sreće.....

Ja sedim bez reči
i stvari su prestale da pričaju.....
One šute,
One nešto čekaju, slute?!,
Sene se nekako tromo kreću
i sa sobom nose
tugu i sreću — — — — —

To se je jesen uvukla u moju sobu
i ja sa stvarima tužim
u kasnu noćnu dobu — — —

P. A. KIKINOV

MINULI DANI.

Zašto su minuli dani
Naše sreće stare
Zašto je sudba htela
Da rane krvare!?

Sa usana tvojih osmeh,
Kobno u svet gleda,
Otire sa čela oblake
I suze s lica bleđa.

A miris ruža već minu
I lahor lišće niše,
a veće što se spušta
Uzdiše sve to više.

Slušaj šuštaj breza belih
Naši se puti gube —
Celov — to je oproštaja
Mrtve sene kad se ljube!

HUMPREY MULTATULI

NA KALEMEGDANU.

Kermes. Svuda vreva. Električka sija.
U lakom odelu publika se kreće ;
A sa Save vetrić lak i svež joj prija;
Bacaju konfete, poklanjaju cveće .

Okolno drveće zamrlo od čuda,
Jer se dobro seća, nije davno bilo,
Da se smrtni tresak razlegao tuda,
Pred kojim se ono grčilo i vilo.

Niko sem stražara nije tada bio

Na tom strašnom mestu smrti i užasa,
A i on se jadnik iza žbuna krio,
Jedino u sreći tražio je spasa.

Kermes. Svuda vreva. Električka sija.
U lakom odelu publika se kreće;
A sa Save vetrić lak i svež joj prija;
Bacaju konfete, poklanjaju cveće.

A tamo na gradu krik se sovin čuje,
I ona se seća minuloga doba,

Dok mutni valovi što kraj grada huje,
Zapljuskuju zemlju, gde su grob do groba
Našli vitezovi i heroji gordi,
Koji popadaše u krvavom boju,
Stvarajući branu austrijskoj hordi,
Braneći herojski prestonicu svoju.

Kermes. Svuda vreva. Električna sija.
U lakom odelu publika se kreće;
A sa Save vetrić svež i lak joj prija;
Bacaju konfete poklanjaju cveće.

Ž. VORKAPIĆ

DVE REČENICE.

Crvena—
u haljine bele, nove obučena—
izlazi—iz kućice male
u noć letnu
zvezdanu i setnu—
žena, lepa kao vila . . . — — —

Bleda—
obučena u haljine blede,
zgažene,

strvene—
izlazi—iza noći žarke, vruće, vrele,
pune zagrljaja od čoveka nepoznata,
strana—
na sunce okaljano,—
izgažena
i slomljena—
mlada, jadna ispaćena žena . . . — — —

EUGEN GUDAC

PITANJE O ZAJEDNIČKOJ AZBUCI

Neobično me raduje što ste prihvatili predlog kolege Dragutinovića i otvorili anketu o pitanju zajedničke azbuke. Jer je to po mom mišljenju najzgodniji način za pretresanje jednog spornog pitanja. Želim što nemam pri ruci sve u ovoj godini do sad izašle brojeve „Preporoda“ te se moram zadržati samo na odgovoru kolege Dragutinovića i na govorima koji su pali o tom pitanju na IV. kongresu.

Kolega Dragutinović na jedan skoro oduševljen ali i razuman način brani uvođenje latinice za zajedničku azbuku. U toj se odbrani služi dokumentima po Skerliću i drugim, što je takode vrlo lepo. Tako su isto i kolege Suvajac i Marković izneli vrlo lepe odbrane na IV. kongresu S.I.S.U. i sve bi se to na prvi mah moglo primiti kao vrlo ubedljivo. Međutim ja hoću da u nekoliko pobijem sve njihove teze i da pokušam da jasno i kratko izložim svoje poglede bez ikakvog fanatizma i pristrasnosti.

Dragutinović navodi Skerličevu konstataciju o pitanju zajedničke azbuke, što je vrlo umesan i jak argumanat. Međutim taj argumanat nije tako siguran, jer je Dragutinović zaboravio da je Skerlić naglasio da će latinica izvesno tek posle četrdeset do pedeset godina postati zajednička azbuka. I kad jedan veliki Jugoslaven i naučni kapacitet tako veli, onda otkuda ima smisla da se mi srednjoškolski omladinci, vrlo malo kompetentni za te stvari, trpamo u rešenje tog pitanja i da ga na jedan skoro detinjast način rešavamo ovako od oka. Sem toga, rešenju toga pitanja nije još vreme. Tek smo izašli iz ratne krize i još smo i suviše pod ratnim utiscima. Pa i samo naše nacionalno jedinstvo nije bogzna kako jako i pred nama stoje mnogo važniji zadaci i dužnosti no što je uvođenje zajedničke azbuke. Pismo je jedna formalnost, i ako omladinac iz Maribora voli ovu zemlju isto tako kao omladinac iz Skoplja, ako obojica dišu istim jugoslavenskim duhom, onda im ništa neće smetati što jedan piše latinicom a drugi ćirilicom. Treba najpre da se cela jugoslavenska omladina prožme jednim jedinstvenim, snažnim, zdravim nacionalnim duhom velikog i integralnog Jugoslovenstva pa će onda rešenja pitanja zajedničke azbuke biti nešto prirodno i vrlo lako. Međutim, mi nismo postigli prvo, a zaleteli smo se da rešimo drugo. Žalosna je alistvarna činjenica, da je veći deo naše srednjoškolske omladine potpuno van jugoslovenske ideologije. Gorka je istina da je veći deo te omladine bilo plemenski nacionalan, bilo u opšte anacionalan, dakle negativno nacionalan. Pa šta je uzrok tome, moramo se upitati? Ja mislim da na to pitanje nije teško odgovoriti. Prvo, mi se ne pozna-

jemo dovoljno. Hrvati znaju Srbe po Radićevom Sl. Domu, „Hrvat“ i iz ostale niske štampe, s druge strane Srbe upoznaje sa Hrvatima „Balkan“ i njemu slični. Mi nismo uspeli da se upoznamo, a uspeli smo da se omrzemo. Sem toga veći deo naše omladine vrlo slabo poznaje literaturu i kulturu sva tri plemena. Ja znam da u našim srpskim gimnazijama ima veliki broj đaka koji za hrvatsku književnost znaju samo po Mažuranićevoj Smrti Smail Age Čengića. A u tome i leži jedno veliko zlo. Učiniti da se sa podjednako simpatijom čitaju Veselinović, Lazarević, Sremac, Vojislav, Dučić, Rakić, Šantić, Bojić, Skerlić i Šenoa, Harambašić, Kozarac, Nazor, Novak, Begović, Domjanić, Matoš, Vidrić zatim Župančić i Cankar, znači učiniti veliki korak na putu uzajamnog zbliženja i jačanja jedinstvene misli Jugoslovenstva. Što je najžalosnije ne samo kod nas srednješkolaca već i kod ostale omladine postoji sasvim zamršen i zbrkan pojam o nacionalizmu. U opšte naša današnja omladina i nema jedan određen i jasno obeležen nacionalizam. Mi imamo Orjuna Hanao, Srnao; u svima tim organizacijama vidimo skoro podjednaki broj omladine a sve tri organizacije imaju sasvim suprotne poglede i ideje o nacionalizmu. U stvari imamo tri tabora koji jedan drugom osporavaju pravi nacionalizam. Zar to nije dovoljno da se vidi kako boluje naš nacionalizam jednu tešku bolest? Zar to ne dokazuje koliko smo udaljeni od pravog nacionalnog jedinstva? I zar to ne dokazuje da tu bolest treba lečiti čvrsto, energično ali i spretno i pažljivo ne pozleđujući rane? A mi smo sve to ostavili na stranu, prevideli smo sve to i bacili se na rešavanje jedne beznačajne stvari, kojom, misleći da stvaramo neko jedinstvo, mi radimo u sasvim negativnom pravcu, i nesvesno pomažemo separatizam i plemenski nacionalizam. Suviše zagrejani latiničari nisu u svom zanosu opazili da vređaju osetljivost ćirilčara. Oni to nisu učinili namerno ali su ipak učinili. Braća van Srbije ne poznaju stanje omladine u unutrašnjosti Srbije i o njemu znaju po Beogradu koji ništa bolje od njih nije obavešten. Ćirilica je u toku decenija nacionalne borbe postala ne samo jedno popularno pismo, već i jedna narodna svetinja i delić narodnog nacionalizma.

Ona se smatra kao nešto bitno, bez čega ne može biti Srbin, ona je neka vrsta dela opšte epopeje narodnog oslobođenja. I otuda darnuti u tu narodnu svetinju znači mnogo, naročito sad kada se i strpljivi Srbin počinje da javlja sa nezadovoljstvom prema anacionalnom radu tolikog broja Hrvata koje je stvarno on oslobodio. S druge strane okupacija od 1915—18 god. i nasilno uvođenje latinice, što su sprovodili većinom Hrvati frankovci, uspelo je da latinicu potpuno omrazi u očima srbijanskoga naroda. Stoga je najbolje ostaviti rešenje tog pitanja za docnije pa da se duhovi smire i atmosfera očisti od električnih varnica nezadovoljstva. A dotle raditi na podizanju nacionalne svesti jugoslavenske i truditi se da se izgladi i poravnaju ove pukotine i rascepi u narodnom jedinstvu, koje su toliki vekovi stvarali i kojih i danas ima u izobilju. Mislim da je takav zadatak i uzvišeniji i potrebniji i najbolji. Srbijanska srednjoškolska omladina nije protivu Jugoslovenstva. Ona je spemna da za naše nacionalno jedinstvo položi i život kao što su to radili i njeni očevi sejući svoje kosti za ostvarenje toga jedinstva po svima kontinentima sveta. Ostaviti rešavanje neaktuelnih i utopističkih pitanja za docnije a sada savlađivali ona što su najneophodnija — to je ideal srbijanskih srednjoškolaca. Jer braća van Srbije treba da znaju da srbijanske srednjoškolce ne može i ne predstavlja Beograd, koji i sam nije složen u tim pitanjima.

Ukinuti tačku d člana šestog znači postignuti veliki uspeh i vratiti se sa stranputice na pravi put, znači pojačati S.I.S.U. sa preko četrdeset srbijanskih i vojvodanskih udruženja, znači isplivati iz utopizma.

Mislim da pred ovim razlozima moraju otpasti i cifre gospodina Lakatoša kojima se poslužio kolega Dragutinović i esperanto kolege Markovića i sve lepe teorije kolege Šuvajca koje su lepe ali i suviše nežne za današnju stvarnost.

Skoplje — Decembar.

Jugoslavenski pozdrav
STEVAN DAN. TRIVUNAC, gim. VII. god.

JEDNO MIŠLJENJE O ZAJEDNIČKOJ AZBUCI.

U svima nama lome se i ukrštaju danas dva suprotna osećaja i nagona :

a) lokalni sensus naš, sa, besumnje, manje ili više snažnim, tradicionalnim, etničkim

i provincionalnim (a i verskim), stremljenjima; on je sav „zakopčan“, do „grla“, sav je od normi i šablona, ne gleda ni u sebe, ni pred sebe, no možda samo iza sebe, a ponajviše, nigde; on je sav u seoskom čati i provincionalnim gradićima, u komičnom mentalitetu ikona starih i svećarskih, u Sv. Pismu, izlinjalom i požutelom u matorih i mladih žena i ljudi ; i —

b) jugoslovenska ideja, velika, duboka, poštena.....

I ti se nagoni sukobili u svakom pojedincu, proporcionalno njegovom instinktu za „idole prošlosti“; i, posmatrano sa jedne tačke gledišta, sve to izgleda pomalo i smešno : hoćeš Jugoslaviju, a nećeš jednu azbuku ; hoćeš nešto, a to isto nećeš!.....

Po mome mišljenju, ovaj, po izgledu, kompromis sa nama samima, znači dobro : Pored toga što pokazuje naše strujanje on je — po malo — dokaz i kulture i evolucije u nama samima, i moralne snage za kidanje sa sraslim—nepotrebnim, i mnogo, mnogo još, što ne znam reći, ali što osećate i vi, kao i ja, i ostali. To je već i uspeh, a ne samo velika, snažna težnja za napred. Ona će polako, ali samo polako, donošati svoje plodove. U ovakvom slučaju, kada se ide jednom uskom stazom ; gde je s jedne strane mističnost plemenske (ne nacionalne!) osećajnosti, a s druge ponor, i koješta i ništa, mora se ići lagano dok se ne izide na čistinu. Samo evolucija pomaže ; i čirilica će pasti, konačno. To je danas njena apsolutna sudbina.

Sombor, decembra, 1922.

Jedan maturant gimnazije

POZORIŠNI PREGLED

M. Krleža : Golgota,,

Narodno Kazalište u Zagrebu, 3. XI. 1922

Drama u pet činova.

Ne znam, da li je zgodno klasifikovati literarna dela i uvištavatih u određene skupine i smerove, pa ipak držim, da se ta drama sme nazvati ekspresionističkom, u toliko ekspresionizam teži, da svakom oštrom pojedinošću umetničke celine, koju predstavlja jedno delo, izazove i razvije neku ideju ili osećaj. Pisac slobodnom, bezobzirnom rukom hvata i trga iz života scene i preobražava i modeluje prema svojim cjevima da što zgodnije izrazi svoj princip, koji je postavio kao bazu svojem delu.

Sadržaj je ukratko ovaj : Radnja se zbiva u jednoj nemačkoj luci 1919., gde se nalaze u sukobu državna vlast i proletarijat. Arsenalski odbor štrajkaša sastao se u jednoj prostoriji arsenala i veća o potrebnim koracima. Nekoji predloži dizanje arsenala u zrak. No rad odbora ometava jedan njegov član, drug Kristijan, koji je konfident policije. U času, kad ga raskrinkaju on pobegne sa sednice i prijavi policiji svoje drugove, koja ih pohvata i postrijelja, osim jednog, koji u trećem činu dolazi u radionicu jednog broda upravo kad Kristijan hoće da govori radnicima. Nastaje gungula, jer begunac optužuje Kristijana, dolazi nadglednik, daje begunca uhapsiti i odvesti.

U drugom činu jedan proleter, proganjan od

policije traži zaklona kod svoga druga Ksavera, ali on mu kao Ahasver, Kristu, ne daje ni čašu vode, da ugasi svoju žeđ, pušta ga u šake svojim goničima. Na pogrebu svojih žrtava drži Kristija patetčan govor u smislu partiskih, agitacionih govora. Vrativši se pijan kući nade svoje dete bolesno na smrt. Dolazi lekar i zagušuje dete. Taj lekar je prema onome, što smo videli i čuli, ostao dosta nejasan, jer ga je u onom ekspresionističkom aparatu i u onoj vezi teško shvatiti kao realnu osobu a opet ne može pravo da predstavlja ni personificiranu savest Kristijanovu. Smrt deteta valjda ima da simbolizira patnju dece za grehe otaca ili možda općenitije, patnje nevinih za pogreške zločinaca.

Ne može se tu govoriti o dramskoj radnji klasične drame, ceo komad je niz scena porredanih po volji autorovoj, kako je zaktevala osnovna zamisao. U radničkom pokretu imade Juda, koji za srebrnike izdaju svoje drugove, imade Ahasnera, koji iz straha i bojazni za svoju ličnu sigurnost napuštaju drugove u nevolji, imade neodlučnosti i zaslepljenosti, pa je zato proletarijat razapet na Golgoti. Ima mišljenja koja su bila izražena u novinskoj kritici, da je ceo komad persiflaža komunizma i negacija radničkog pokreta. Držimo, da to nije ispravno shvaćanje. Vidjeli smo otrovane i razgnojane rane na telu proletarijata, na mislimo, da je autor prav, koji želi, da one iscele.

Inače bi to bila negacija ne samo komunizma, nego svega uopšte, svake vrednosti života i njegova smisla. I ovako je stvar ispala suviše tamna, suviše očajna. Ona utučena, bezvoljna gomila u zapurenoj i šumnoj nutrini broda, koja zapaža tek „kako je sve to teško“, i koja se međusobno gloži i grize za trice i strepi pred nadglednikovim licem, jednako je materijalistička u svojim nazorima i težnjama kao i buržuj proti kojem se ne usuđuje buniti. Ona ne ide za socijalnom reformom, koja bi preporodila čoveka i čovečanstvo na nov svetao život, nego je zadovoljna, kad joj uspije izbiti sa nekoliko procenata veću plaću. Ona takođe ne poznaje dobara osim materijalnih i nema ni najmanje Zagreb

smisla za vedrije i slobodnije shvaćanje života. U prikazivanju psihologije radničkog pokreta autor je postupao naturalistički savesno. No on ide i dalje, pa svojom ironijom razara sve, baš sve, ni najsitnija se scena ne otima njegovoj gorkoj kritici. I posledica toga je ta, da nam te slike ubijaju i ono malo životne energije, koju nam još ostavlja naporni, moderni život pa hram umetnosti ostavljamo s gorkom prazninom i nemoći u duši. A nije valjda cilj umetnosti, da nas zamara i ubije, nego da nas uzdiže do visina nepomućenog uživanja lepote, vedrine i sklada. Mi žudimo za umetnošću, koja će nam pokloniti zdravlja i snage, da se onamo uzvisimo.

M. ŠIFTAR

PREGLED

Alomak dačke družine „Skerlić“ S. J. S. U. (Beograd, IV muška gimnazija.)

U ovom vremenu opšte poremećenosti, u kome se pojavljuju i takve knjige, koje na osebi nose sve to obeležje — i ako često puta od starijih, — ipak se nađe i po koja knjiga od eminentne vrednosti i to, što je značajno u ovom slučaju, od omladine.

Ovom prilikom govorićemo o jednoj knjizi, čija je pojava vrlo značajna, ali koja — nama izgleda — nije dovoljno zapažena*) To je almanah dačke družine IV. beogradske gimnazije „Skerlić“, koji je izašao još 1921 god. Možda je ovo prvi i jedini slučaj posle rata, da almanah izdaje neka družina — i naravno u toliko je veća pohvala za omladinu oko „Skerlića“ — ali ipak, pored toga, žalosno je što se mora reći, da je to sasvim malo prema onome što se od omladine očekuje. Doista, naša školska omladina — koju je rat omeo i skrenuo s pravog puta — tek se sada formira, vraća se u stari kolosek pozitivnog i korisnog rada. Ovo se dobro oseća, a dokaz je donekle ovaj almanah „Skerlića“, u kome je ona odlično manifestovala svoje sposobnosti i koji sam govori da naša školska omladina mnogo više može da da stvarnog, pozitivnog

i korisnog u svome oplodnom radu, u svojim delima, nego što danas daje. Zato naša omladina — ne samo ona iz Ljubljane, Zagreba i Beograda — već svekolika naša omladina iz cele države, treba predano da saruđuje u svojim dužinama — koje treba da su škola rada i škola života, — te će biti u mogućnosti da izdaju ne samo almanah polu-godišnje i godišnje, već mesečne časopise, u kojima bi svaki omladinac saruđivao. Tek kada ovaj željeni cilj omladina ostvari — tek se tad može reći, da je omladina počela ostvarivati svoje zadaće. A ona može — samo bi treba a malo više realnoga i pozitivnog da unese u svoj rad — pa bismo odmah pred sobom videli pravu omladinu, omladinu, pred kojom od uvek stoje tako lepe zadaće, a koje ona savesno shvata i ostvaruje. Ovakva omladina, zadojena duhom iskrenog jedinstva jugo-lovenskog, moćiće da dovrši nacionalnu sintezu i kulturno ujedinjenje našega naroda. Ovakvu omladinu mi ne samo što zamišljamo već je očekujemo — a ona se stvara i jednog dana ona će se moćna pojaviti da svoje zadaće ostvaruje.....

Ovo nekoliko reči u opšte rekosmo posmatrajući rad omladine u nekim glavnim mestima — a svaka dačka družina treba da pošalje „Preporodu“ izveštaj o svome radu, kao bi se ist u njemu oštampao. Družina „Skerlić“, u Beogradu vrlo lepo radi, i ona je u mogućnosti da ponovo izda jedan almanah.

*) O njoj je bilo opširnije govora u ljubljanskom „Vidovdanu“ listu za kulturnu orijentaciju jugosl. napredne omladine (god. I. str. 55.), gde je istaknut i pohvaljen rad družine „Skerlić“. Uredništvo.

U almanahu „Sk.“, pored pripovedaka, pesama, prikaza i ocena na književne radove i t. d. ima dobrih naučnih radova. Ovoj dobroj knjizi omogućio je izlazak naš odlični i vredni drug Kosta Mihailović.

D. S.

I. S. Puzgenjev: Pesme u prozi. (Izdanje Sveslovenske knjižarnice, Beograd.)

U odličnom prevodu a isto tako i u vanrednom povezu — prvi put imamo „skup pesama u prozi“ zbirku pesama punih emocionalne sadržine, punih prave poezije. Vredno je pročitati ovo delce Turgunjevljeve poezije, koje tako lepo iznosi one crte individualne lepote, koje susamo svojstvene Turgeljevlevim delima.

Nikloa Trajković: Igra Nimfa i Satira novele. (Izdanje „Vremena, Beograd.)

N. Trajković vrlo je mlad pisac, što se ose-

ća iz njegovih pripovedaka. Jer čitajući „Igru Nimfa i Satira“, čitalac dobije utisak kao da su ove pripovetke pisane samo za mladež. Izgleda da je to stoga, što je Trajković pisac u znaku početnikom.

Autor „Igre nimfa i Satire“ bez sumnje ima pripovedačkog dara — ali njegovi su zapažaji ipak, u opšte, sitne pronicljivosti. Kod ovog mladog pisca ima nečeg interesantnog, a to je njegova romantika i način pisanja, po starom kalupu“. Jan.

Dimitrije Gvozdanić: Unuk Kraljevića Marka. (Komisionalna naklada Hrv. Štamp. Zavoda, Zagreb.)

Almanah „Škerlić“ može se dobiti u Administraciji „Preporoda“, Gundulićev Venac, 28.

SAVEZ JUGOSLOVENSKIH SREDNIOŠKOLSKIH UDRUŽENIA

DRUŠTVENI VESNIK

IZVOD IZ ZAPISNIKA SA IV. KONGRESA S. J. S. U. ODRŽANOG 1., 2. 3. VII. 1922. U BEOGRADU.

Četvrta sednica.

Predsednik Nadzornog Odbora, Živković otvara sednicu u 9.30h.

Tajnik Popović čita zapisnike sa predhodne, prve, druge i treće sednice. Zapisnici se primaju s popravkama.

Plečko čita „Referat o radu konzorcije Preporoda“ (pljeskanje) Lj. Živković čita „Referat Nadzornog Odbora o radu konzorcije Preporoda“ (Dalje predsedava Tufegdžić.)

Nastaje diskusija o Preporodu“.

Marković konstatuje da smo za neuspeh krivi svi, pojedinci nisu ništa mogli da urade, a za ovo malo što je urađeno treba zahvaliti Plečku.

Predsednik na pitanje Zorka referiše o radu Centralne Uprave, kao redakcionog odbora, koji je primio od srbo-hrvatskih udruženja samo jedan rad, koji nije mogao biti primljen jer je bio pedagoški suviše stručan.

Dragičević (čiji je taj rad) brani ga, dokazujući da nije bio stručan i govori o potrebi pedagoške rubrike u „Preporodu“.

Izglasavanje poverenja konzorcije „Preporoda“ odloženo je do oktobra kad računju budu zaključeni, na predlog Plečkov.

Heneberg čita svoj referat „o radu Preporoda u idućj godini“.

Nastaje diskusija.

Konstatuje se da „Preporod“ u idućoj godini mora da bude opšti list (a ne lokalni, kao prošle godine), da radi na omladinskom pitanju i donošenju zakona o srednjim školama, da se mnogo agilnije radi na samom listu s mnogo više pažnje i truda.

Prelazi se na diskutovanje o pojedinim Henebergovim predlozima.

Heneberg (čita prvi predlog)

Budući da savezno glasilo „Preporod“ nikako nije do sada uspevalo, neka se primesti u Zagreb, da bi Zagreb dobio priliku da uloži sav svoj trud i pokuša usavršiti naše glasilo. Urednika bi bilo trojica: u Zagrebu Beogradu i Ljubljani. Predlog je primljen jednoglasno.

Heneberg (čita drugi predlog).

Da se u „Preporodu“ pristupi doslednom izvođenju severnog programa štampajući radove samo latinicom, jedinstvenim književnim narečjem štokavskom ekavštinom. Da li će se štampati radovi i na slovenačkom,

bilo bi najzgodnije da se odluka prepusti samim Slovenima.

Nastaje diskusija povodom slovenačkog jezika. Delegati koji su protiv latinice iznose ponovo pitanje o zajedničkoj azbuci. Stavlja se na glasanje da li da se ponovo debatuje o zajedničkoj azbuci. Glasalo protiv — 49, za — 19, nisu glasala 3 delegata.

Prima se i ovaj Henebergov predlog. Heneberg (čita treći predlog).

Finansiranje „Preporoda“ preuzimaju akademski klubovi „Jurislav Jonošić“ iz Zagreba i „Jadran“ iz Ljubljane.

Prima se s pleskanjem.

Heneberg (čita četvrti predlog).

Što se tiče beletristike ima se to pitanje rešiti u sporazumu sa „Savremenikom“, glasilom mesnog udruženja u Zagrebu.

Rešeno je da se redakcionom odboru da potpuna sloboda u krugu pravila Saveza, a Zagrebačko Mesno Udruženje prima odgovornost na sebe.

Predsednik zaključuje sednicu u 12 s. a zakazuje narednu za 12.30s.

Predsednik Pufegdžić otvara sednicu u 2.45 s.

Peta sednica.

Zorko čita referat „O delovanju župne uprave“.

Diskusija.

Marković predlaže da se odmah pređe na bliže odredbe jer smatra da se predlog prima u načelu.

Vorkapić konstatuje da ne može da ostane onako kako je prošle godine bilo, ali da župne uprave ne smeju biti kao referenstva.

Janković je protiv župnih uprava jer smatra da je bolja neposredna veza sa Centralnom Upravom, ma da ni ova nije dobra.

Marković konstatuje da je prethodne godine rad Centrale bio mnogo uspešniji nego prošle, zbog referenata, te smatra da se župne uprave moraju uvesti jer će tada veza biti najneposrednija.

Krznarić konstatuje da su svi pokušaji zavedenja raznih forma organizacije ostali bez uspeha. Tako će biti i sa Župnim Upravama. Sva je nesreća u tome, što ljudi koji rade u Savezu, rade dok ne odu na univerzitet. Treba stvoriti mogućnost da srednjoškolci rade sa studentima. (Pleskanje). A pošto je Savez tako blizu po programu sa „Janušićem“ i „Jadranom“, zašto se ne bismo ujedinili, zašto ne bismo radili zajedno, kad su oni već došli do pozitivnih rezultata.

Marković smatra da je nemoguće ujediniti se jer bi se Savez iz osnove manjao, a dosadašnji naš trud bio bi uzaludan, žali što ovaj lep predlog nije konkretan.

Krznarić ponavlja da nije rekao da se menja ma šta, već da se stvori mogućnost zajedničkog rada.

Keršovani misli da bi bilo apsurdno tražiti ma kakvo menjanje pravila ili imena Saveza. To nije ni predlagano. Predloženo je da i Savez sa svoje strane suraduje sa „Janušićem“ i „Jadranom“, kad već imamo identične programe, i kad su „Janušić“ i „Jadran“ radom pokazali koliko su radi da pomognu Savezu. Dakle, pitanje je samo nivelisanje metoda rada.

Marković misli da kad se suština ne menja predlog otpada, jer suradnja je i do sad postojala, zatim zahvaljuje „Janišiću“ i „Jadranu“, na dosadašnjoj pomoći.

Prelazi se na glasanje o Župnim Upravama u načelu.

Glasalo za — 41, protiv — 18 delegata.

Zorko zahvaljuje svima koji su glasali za Župne Uprave.

— Odmor od 20 m.

Prelazi se na određivanje Župa i Župnih Uprava.

Rešeno je da Župna Uprava bude :

za Slovenačku u Celju,

za Hrvatsku i Slavoniju na Sušaku,

za Srbiju „Ujedinjena Beogradska omladina“ i Piroto,

za Crnu Goru u Podgorici.

Centralnoj Upravi je ostavljeno da osnuje Župne Uprave

za Bosnu u Sarajevu i Mostaru,

za Dalmaciju u Dubrovniku,

za Južnu Srbiju u Skoplju, i

za Vojvodinu ; i da može osnivati i druge Župne Uprave.

Rešeno je da se pitanje tajnika (referenata) ostavi Centralnoj Upravi. (Vorkapićev predlog.)

Primljen je Živkovićev predlog, da se stavi u dužnost Centralnoj Upravi da bude u što tešnjoj vezi sa „Janušićem“ i „Jadranom“.

Rešeno je da Centralna Uprava reši pitanje o izbacivanju iz Saveza udruženja iz Čakovca zbog šovinističkog držanja većine članova. (Henebergov predlog.)

Bira se nova Centralna Uprava :

Predsednik : Z. Vorkapić,

Podprednik : D. Đaja,

Tajnik : I. Živčeva,

Blagajnik : B. Jovanović ;
Predsednik nadzornog Odbora:
D. Marković,
Članovi N. O.: M. Dragutinović,,
R. Branislavljevićeva

Nova Centralna Uprava dočekana je s pljeskanjem.

Biraju se urednici „Preporoda“ :

Heneberg iz Zagreba,

St. Krašovec iz Ljubljane,

D. Sokić iz Beograda.

Biraju se predsednici Župnih Uprava :

Piroć : Ivković,

Beograd : Predsednik U. B. S. O.

Podgorica : Petrović,

Sušak : Oštrić,

Celje : Zorko.

Ostale predsednike odrediće Centralna Uprava.

Predsednik poziva novu Upravu da zauzme mesta.

Vorkapić se zahvaljuje zboru, obećava da će se truditi za savez, i poziva sve delegate na ozbiljan rad u idućoj godini.

Odmor od 10 m.

Na dnevnom redu — „Pitanja i predlozi“

Tufdžić predlaže da se u idućoj godini štampaju savezne članske karte. (Prima se)

Puhalo predlaže da se naprave savezne značke. (Prima se.)

Janković izjavljuje da će delegati družina koje istupaju iz Saveza zbog latinice, pokušati u svojim družinama da rade na tome da ostanu u savezu, da bi dokazali da nisu šovinisti.

Puhalo predlaže da se pošlje pozdrav „Pokretu“, zagrebačkom listu koji sprovodi integralno Jugoslavenstvo. (Pljeskanje.)

Marković govori o radu u idućoj godini. Smatra da je glavno organizovati i izvoditi program.

Trifunac zahvaljuje tajniku Popoviću na njegovom zauzimanju za kompromis u pi-

tanju zajedničke azbuke.

Zorko predlaže da se pošlje pozdrav braći u Korušku.

Prima se s pljeskanjem.

Puhalo zahvaljuje Tufegodžiću na zauzimanju i radu u Centralnoj Upravi. (Pljeskanje.)

Predsednik predlaže da se Ministru Prosvete pošlje akt, da ostupamo od lanjskih popravljenih pravila, stoga, što smo primili ova koja su jednaka s odobrenim Varaždinskim. (Minist. Prosvete, S. N. Br. 15.898., 5.735. od 23. X. 1920. god.) (Prima se.)

Puhalo predlaže u ime zagrebačke omladine, da idući kongres bude u Zagrebu.

Prima se s pljeskanjem.

Tufegžić čita poziv Centralnog Tajništva „Jugoslovenske Napredne Omladine iz Ljubljane na „Kongres delegata svih slovenačkih studenata,“ da Savez učestvuje sa dva delegata.

Zbor bira za delegate Vrkapića i Markovića.

Predsednik predlaže da ulog za Centralu bude dva dinara.

Puhalo misli da ulog treba da ostane isti da bi sve družine mogle ispuniti svoje obaveze prema Centralnoj Upravi.

Prima se Puhalov predlog.

Predsednik predlaže da se pošlje venac na grob neznanog junaka.

Marković predlaže da se pošlje novac invalidima u ime neznanog junaka.

Prima se Markovićev predlog.

Heneberg moli delegate da rade na većem interesovanju o saveznom glasilu i da ga potpomažu.

Iznosi se predlog da se kongres drži u toku školske godine. Ne prima se.

Rešeno je da se pošlje pozdrav Kraljici i Kralju, ruskoj, češkoj i poljskoj omladini i Jugoslovenskom Profesorskom Društvu.

Zapisnik vodili

Dragutinović i Petris,

C.U. „S.J.S.U.“ rešila je na X. svojoj redovnoj sednici da se „Preporod“ u buduće mesto u Zagrebu izdaje u Beogradu.

Glavni povod za ovu odluku jeste lakše finansiranje lista, s obzirom na concesije koje je C. U. dobila kod jedog tipografskog društva u Beogradu.

Urednici „Preporoda“ ostaju isti oni koje je izabrao prošlogodišnji kongres, a neposredno izdavanje lista preuzima C. U. uz pripomoć nekolicine članova Saveza.

C. se U. ovom prilikom obraća svima udruženjima i poziva ih da je pomažu šiljanjem radova i rasprostiranjem lista.

Centralna Uprava.

PROGLAS JUGOSLAVENSKOJ SREDNJOŠKOLSKOJ OMLADINI.

Održavati jedinstvo i jednodušnost srednjoškolske omladine to je nesumnjivo prva dužnost svakog svesnog omladinca — srednjoškolaca. Srednjoškolska omladina će biti dostojna svog imena i svojih zadataka sve donde dok bude jedinstvena i jednodušna, donde dok u nju ne prodru stranačke i lične intrige, donde dok svakom omladincu — srednjoškolcu opšta stvar bude na prvom mestu. A to zavisi od nas pojedinaca.

Nažalost, naši su srednjoškolci prilično indiferentni. A što je još žalosnije ima ih i takovih, koji rade direktno protiv našeg jedinstva. Tako se nekolicina srednjoškolaca iz družine „Težnja“ (Beogradska Realka) odmetnula od nas. Oni su otišli tako daleko da pokušavaju da osnuju nov Savez srednjoškolskih udruženja. Oni su bez ikakve dozvole od strane više školske vlasti preduzeli osnivanje tog Saveza, što u ostalom nije nikakvo čudo jer naša se školska vlast više bavi svim drugim stvarima nego našim omladinskim. Osnovica njihovog pokreta je pitanje zajedničke azbuke. Oni su i istupili iz našeg Saveza samo zbog zajedničke azbuke. Oni nisu hteli da se lojalno pokore većini, niti da ostanu i dalje u Savezu pa da zajedno s nama rade na rešenju tog pitanja, koje je u ostalom već rešeno, a koje bi oni hteli da se uopšte ne rešava, već pokušavaju da izvuku neka naša udruženja koja su za ćirilicu iz našeg Saveza. Međutim tu su propali. Udruženja iz Zaječara i Skoplja koja su do sad bila dosta šovinistički raspoložena, zauzela su sad jedan vrlo korektan stav, odbili su poziv i time osvetlali ime jugoslavenskih srednjoškolaca i pokazali da i jugoslavenski srednjoškolci mogu biti svesni.

Tim svojim gestom ova grupica srednjoškolaca pokušava da radi protiv našeg jedinstva. Radeći protiv nas oni rade protiv sebe, oni gube pravo i da se zovu svesnim omladincima.

Ima kod njih dve stvari koje su za veliku osudu. Prvo, oni su, ubitačan separatizam; oni neće moći dobiti ni jedno udruženje iz Slovenačke, pa tako isto ni iz Hrvatske; oni se lokalizuju samo na srpska udruženja; oni su po onome što rade i što mogu postignuti „Veliko—Srbi“. Drugo, oni su počeli svoj posao postaknuti ličnim svadama, a ne iz ubeđenja.

Povodom toga nalazimo za potrebno da opomenemo jugoslavensku omladinu da ne dozvoljava da je zavode ovi ljudi, koji na kraju krajeva žele samo da zadovolje svoje sitne ambicije.

Srednjoškolci cele Jugoslavije! Svest vam nalaže da radite svim silama na stupanju vaših udruženja u Savez Jugoslavenskih Udruženja! To je jedini put da se dođe do potpunog jedinstva jugoslavenske srednjoškolske omladine! Samo ujedinjeni možemo se približavati svom cilju! Samo ujedinjeni moći ćemo jednog dana zatražiti i dobiti svoja prava! Zato složno na posao.

Jugoslavensko zdravo!
Centralna Uprava.

BELEŠKE.

Sa radošću možemo konstatovati iz korespondencije uredništva, da je „Preporod“ naišao na odziv i lepi prijem u redovima naše omladine. Svratio je i pažnju nastavnika, od kojih su mnogi prigodno propratili izlazak prvoga broja, i istaknuli značaj našega pokreta uopće i važnost „Preporoda“, kao omladinske revije. Tako nam piše primerice G. P. R. profesor: ...Vaš mi je pokret simpatičan i uvek ću Vam rado biti na usluzi. Teškoća će biti osobito u početku, zato treba solidno početi. Omnia principiis inesse solent! Ne treba se oba-

zirati ni levo ni desno, nego odlučno cilju. Nastojte što više pristaša naći među kolegama u Srbiji, jer će samo tako Vaš pokret imati željenih plodova.....

Molimo čitaoce da isprave greške koje su se u prvom broju izmakle kod revizije.

Strana 8., red 23 ozgo, mesto „150.000 treba „115.000“; str. 12. red 13. ozdo (levo) m. „čitao“ tr. „čítak“; str. 12., red 11 ozdo (levo) m. „protiv 11“ tr. protiv 1“; str. 16., red 7. ozdo (levo) m. „S. J. S. M.“ tr. „S. J. S. U.“

Izdavačka knjižarnica Gece Kona u Beogradu

Preporučuje sledeće knjige svoga izdanja :

Bašić Miloje M.: Iz Stare srpske književnosti preveo i sastavio. Drugo popravljeno i dop. izdanje D 30'—	Živanović Toma: Osnovi krivič.prava. Posebni deo D 50'—
Vasić Miloje M., profesor Univerziteta: Arhitektura i Skulptura u Dalmaciji od početka IX. do početka XV. veka . . . D 50'—	Depere Šarl, prof. Univ. u Lionu. Preobražaji Životinjskog sveta . . . D 30'—
Vasić Dragiša: Utuljena kandila. Pripovetke s predgovorom Slobodana Jovanovića. Beograd, 1922. Str. 183 . . . . . D 15'—	Jerusalem Vilhelm: Uvod u filozofiju . . . . . D 20'—
Bojović Petar, vojvoda: Odbrana Kosovskog Polja 1915. god. i zaštita odstupanja srpske vojske preko Arbanije i Crne Gore. Odlomak iz pišćevih memoara . . . . . D 12'—	Jovanović Milutin: Neznani i Zaboravljeni. Pripov. . D 12'—
D'Anuncio Gabriele, Nevini. Roman. Preveo s talijanskog Mihailo Dobrić . . D 20'—	Fezet: Šala o Zbilji. Skupljeni listići i s predgovorom od izdavača . . . D 10'—
Lapčević Dragiša: Istorija socijalizma u Srbiji . . D 15'—	Janković V. V.: Ivan Mandušin. Portre-novela . . D 15'—
Djordjević Tihomir K.: Iz Srbije Kneza Miloša, kulturne prilike od 1835. do 1839. godine . . . . . D 12'—	Čipiko Ivo: Pauci. Roman, drugo popravljeno i pregledano izdanje . . . D 14'—
Ljujić Mat. P. i Petrović Vlad. K., učitelji. Atlas rečnih slivova Srbije, Crne Gore i Vojvodine za učenike III. razr. osnov. škole . . . . . D 10'—	Jovanović Slobodan: Svetozar Marković. Drugo dopunjeno izdanje . . D 15'—
Marinković Vlad. prof.: Metarski sistem mera . . D 15'— Na platnu (povezano) . D 35'—	Skerlić Jovan: Istorijaneve srpske književnosti. Drugo popunjeno i ilustrovano izdanje . . . . . D 35'—
Knežević Božidar: Zakon reda u istoriji. Sa predgovorom Vlad. Vujića . D 12'—	Skerlić Jovan: Pisci i knjige I.—IV. sv. Treće popravljeno i dopunjeno izdanje . . . . . D 35'—
Darvin Čarls: Čovekovo poreklo. Preveo s engleskog N. Divac . . . . . D 20'—	Jovanović Slobodan: Vodji francuske revolucije, Mirabeau, Dimurije, Danton i Robespier . . . D 20'—
Jovanović Vojisl. M. D-r: Srpske narodne pesme. Antologija. Školsko izd. D 25'—	Popović Zar. K.: Pripovetke iz Stare Srbije. Neoplakani grob, Patnik, Sutka D 12'—
Živanović Toma D-r, red. prof. krivič. prava na univ. u Beogr. Osnovi krivičnog prava. — Opšti deo . . D 35'—	Lazarević Mil. D., bivši dje-neralštabni pukovnik: Borbe oko Beograda 1915. D 5'—
	Milićević M. Dj.: Zimnje večeri, priče iz narodnog života u Srbiji Drugo izdanje . . . . . D 20'—
	Manojlović Todor: Ritmovi pesme . . . . . D 12'—
	Stepanović M. Dušan: Društvo Naroda. I. Pojam društva Naroda. II. Istorija ideje o Društvu Naroda . . . . . D 40'—
	Hiopec-Djordjević Dr. J. Crticice iz poslednjih godina Carevine Austrije 1914-18 D 8'—

Izdavačka knjižara „VREME“

Prizrenska
ulica 1.

Beograd

Telefon
22-87

Štampala je ova izdanja :

	Din.		Din.
1. Viljem Šekspir: Otelo	10'—	7. Bora Stanković: Naš Bo- žić	2'—
2. Viljem Šekspir: Hamlet	12'—	8. Narodna pesma: Ženidba Cara Dušana	2'—
3. Viktor Igo: Jadnici, knjiga I. sv. 1.	12'—	9. Dinko Šimunović: Alkar	8'—
„ 1. „ 2.	12'—	10. M. Đ. Milićević: Kara- dorđe	8'—
„ II. „ 1.	12'—	11. Dr. K. Anastasijević: Bru- novo učenje o najmanjem	5'—
„ II. „ 2.	12'—	12. Ežen Fromanten: Dominik	—'—
4. Henrik Ibsen: Narodni Neprijatelj	8'—	13. N. Trajković: Igra Nimfa i Satira	—'—
5. Gete-Kare-Barbje: Faust operski tekst	5'—	14. Krakov: Krila	—'—
6. Ilija Stanojević: Dorćolska posla	12'—		

— Knjige šaljemo uz doplatu. —

Najnovije!

V. Igo: Bogorodičina crkva	Din. 60'—
A. Čehov: Hladna krv pripovetka	Din. 25'—
R. Roland: Kristof 2 knjige	Din. 30'—
Kosta Stojanović: Ras- prave i članci	Din. 40'—

Izdavačka knjižarnica
„Napredak“
BEOGRAD.

Izdavačka knjižarnica S. B. Cvijanovića

16. — Knez Mizajlova — 16.

Andrić: Put Alje Berzeleza	Д 5'—
Bergson: O Смеху, eseј	10'—
Birna Proven: Књига за тебе	5'—
Vajld: De Profundis	7'50
Verga: Grešnica. Roman	7'50
Dode: Сафо. Париски роман	15'—
Dostojevski: Млада жена, Roman	8'—
Ervje: Новац. Roman	15'—
Igo V.: Деведесет трећа. Roman	15'—
Janković M.: Незнани Јунаци	5'—
Krakov: Кроз буру. Roman	15'—
Legerlef S.: Чуда Антихриста. Roman	20'—
Lobok: Задовољства у животу	15'—
Mandes: Вештина полети	10'—
Модерне Француске Приповетке	10'—
Nanzen: Марија. Књига љубави	8'—
Nikodemi: Златна Дора. Roman	15'—
Kej Elen: Љубав и Етика	5'—
Petrović Veljko: Три Приповетке	12'—
Preveo M.: Нова женска писма	6'—
Rišpen Ž.: Прича са другог света. Roman	4'—
Rostan: Сирано де Бежерак	10'—
Sremac: Вуканин. Приповетка	15'—
Strindberg: Госпођица Јулија	5'—
Suderman: Под Грехом. Roman	15'—
Sankar: За Крстом. Novele	5'—
Сrnjanski: Приче о Мушком	10'—
Hamsun: Викторија. Roman	7'50
Sopenhauer, Метафизика полне љубави	7'50
Rajo, Интелектуални рад и воља	15'—